

943078

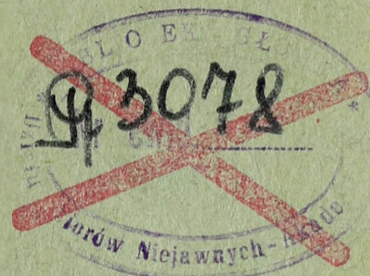
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

JAWNE

~~POUFNE~~

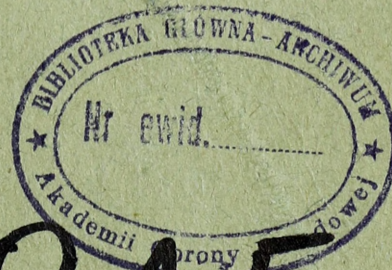
Egz. nr... 1

Ppłk dypl. Józef KISIEL

OCENA PRZECIWNIA

Wykład

55815

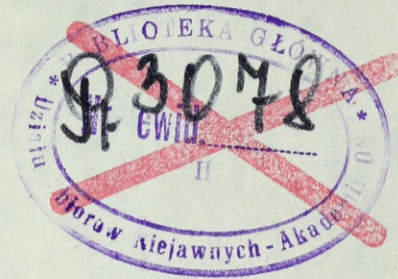
JAWNE

~~POUFNE~~

Egz.nr ... 1

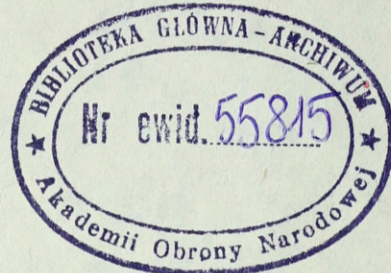
ZATWIERDZAM
SZEFA KATEDRY RWIAO

płk dr Janusz WISNIEWSKI

OCENA PRZECIWNIKA

/Wykład/

*Ordyn
Przeznaczam na JAWNE
24.01.2003 J. Kozłowski*

OPRACOWAŁ

ppłk dypl. Józef KISIEL

SPRAWDZIŁ

ppłk dypl. Mieczysław KOZŁOWSKI

TREŚĆ WYKŁADU

WSTĘP

1. Cel i istota oceny przeciwnika
2. Przebieg oceny przeciwnika
3. ~~Kolejność~~ **Treść** oceny przeciwnika
4. **Dokumentowanie wyników oceny przeciwnika**

ZAKOŃCZENIE

BIBLIOGRAFIA

1. CEL I ISTOTA OCENY PRZECIWNIKA

1.1. Cel oceny przeciwnika

Z uwagi na to, że każde działanie powinno być celowe, koniecznym wydaje się na wstępie określenie pojęcia "cel działania".

"Przez cel działania rozumie się zwykle rzecz lub zdarzenie które jest pożądane przez działającego lub działających i na którego osiągnięcie działanie jest skierowane"^{1/}/foliogram nr 2/.

Prowadzenie oceny przeciwnika, aby mogło zaistnieć jako zjawisko pożądane powinno być poprzedzone uświadomieniem sobie przez oceniającego celu, który prawie zawsze będzie wynikał z zadania bojowego, ~~operacyjnego~~ i będzie rzutował na sposób jej przeprowadzenia, szczegółowość oraz formę przedstawienia wyników. Jeśli tak, to można powiedzieć iż zawsze celem oceny przeciwnika będzie sformułowanie prognozy ogólnej /celu i zamiaru/ co do działania konkretnych jego sił i środków walki. W warunkach zaś bojowych /operacyjnych/ treścią takowego celu będzie sformułowanie (w postaci zamiaru) ^{prognozy} działań faktycznych sił i środków przeciwnika np. konkretnej brygady, dywizji, prowadzących działania bojowe w określonym rejonie, obszarze np.: obrona miasta, natarcie z forsowaniem itp. /foliogram nr 2./.

Cele oceny będą szczegółowe dla szefów specjalistycznych rodzajów wojsk /np. wojska OPL, inżynieryjne, raketowe i artylerii/ a ogólne i nadrzędne zawsze dla dowódców ogólnowojskowych i podporządkowanych im komórek rozpoznawczych. Na każdym szczeblu dowodzenia tworzy się więc hierarchia celów oceny przeciwnika, która gdy jest podporządkowana celowi nadrzędnemu, przyświecającemu dowódcy ogólnemu gwarantuje spójność, trafność i przydatność wyników ocen w procesie wypracowania decyzji, użycia właściwych sił i środków oraz przygotowania i prowadzenia walki /operacji/.

1.2. Istota oceny przeciwnika

1.2.1. Definicje oceny przeciwnika

Mimo jednoznacznego rozumienia terminu "ocena przeciwnika" wydaje się celowe przytoczenie kilku z nich z różnych źródeł. Wśród istniejących źródeł najbardziej wyczerpująco traktuje o niej Leksykon Wiedzy Wojskowej przytaczając dwa znaczenia zjawiska:

1/ J.Kurnal "Zarys teorii organizacji i zarządzania", PWE, Warszawa 1976, s.102.

po pierwsze jest to cyt.: "... jeden z elementów oceny sytuacji, wartościujący główne siły i możliwości nieprzyjaciela stanowiący podstawę do sprecyzowania wniosków dla skutecznego działania dowództw, sztabów i wojsk własnych w okresie przygotowania i prowadzenia walki, bitwy i operacji ..." ^{1/}, po drugie "... Całokształt pracy organów rozpoznawczych podczas zbierania, opracowywania i przekazywania zdobytych informacji o nieprzyjacielu" ^{2/}, koniec cytatu .

Płk dr Fr. Januszewski w "Metodyce oceny nieprzyjaciela" tak ją definiuje cyt. "... to obiektywne odzwierciedlenie składu bojowego, ugrupowania, celu, zamiaru i charakteru jego działań w aspekcie diagnostycznym i prognostycznym, to także przekształcenie zdobytych informacji /danych z rozpoznania/ w istotę zdarzenia bojowego /walki/ i wykonanie na tej podstawie mapy /prognozy/ prawdopodobnych działań nieprzyjaciela" ^{3/}, koniec cytatu.

O ile pierwsze źródło przedstawia ocenę przeciwnika jako zjawisko wartościujące głównie jego siły i środki oraz daje podstawę do skutecznego działania dowództw, sztabów i wojsk, to drugie źródło poszerza definicję o możliwości formułowania na jej podstawie prognozy co do charakteru przyszłych działań bojowych. Pomija jednak płk Januszewski dość istotne stwierdzenie, mianowicie że ocena przeciwnika to element oceny sytuacji.

Pełną definicję proponuje ppłk dr Jerzy Zieliński w skrypcie "Ocena nieprzyjaciela", według niej "Ocena nieprzyjaciela to jeden z elementów oceny sytuacji, w których wartościuje się siły i aktualne możliwości nieprzyjaciela, także teren i warunki meteorologiczne w rejonie przyszłych działań bojowych oraz formułuje prognozę co do charakteru przyszłych działań bojowych nieprzyjaciela" ^{4/} /foliogram nr .3./.

1/ Leksykon Wiedzy Wojskowej, wyd. MON, Warszawa 1979, s.258.

2/ Tamże.

3/ Fr. Januszewski "Metodyka oceny nieprzyjaciela, ASG, Warszawa 1980, s.9.

4/ J. Zieliński "Ocena", s.9.

1.2.2. Znaczenie oceny przeciwnika

W praktyce ocena przeciwnika jest zawsze umiejscowiona w procesie wypracowania decyzji. Jest jej częścią składową i jej jednocześnie służy. Wśród czynności związanych z podejmowaniem decyzji wymieniana jest w drugiej kolejności, jest więc ważnym czynnikiem umożliwiającym podjęcie właściwej decyzji. W procesie użycia środków ogniowych i kierowania wojskami umożliwia zasadny wybór środka do porażenia określonego obiektu /obiek-tów/ oraz płynne, ciągłe i skuteczne wykorzystywanie wojsk na polu walki, w tym także unikanie niepotrzebnych strat. Jednak podstawowe jej znaczenie jest związane z oceną sytuacji - jednego z filarów podejmowania decyzji, stanowi jej zasadniczy element, bowiem rozwiązuje zagadnienia związane z położeniem, stanem, możliwościami i przewidywanym charakterem działań przeciwnika^{5/}. Jest to jej pierwszy aspekt znaczeniowy. W drugim aspekcie duże znaczenie oceny przeciwnika wynika z tego że jest ona elementem praktycznej wiedzy w zakresie przygotowania i prowadzenia działań bojowych. Jest przez to składnikiem sztuki wojennej i poziom jej znajomości lub niewiedza decydują o wyniku działań bojowych /korzystny lub niekorzystny/. *(Rozpozn. studyjne)* Umiejętność prowadzenia oceny przeciwnika aczkolwiek powinna dotyczyć wszystkich w interesującym ich zakresie to jednak kojarzy się najczęściej z działalnością komórek rozpoznawczych. Jawi się tu zatem trzeci aspekt znaczenia oceny przeciwnika jako umiejętności zintegrowania w ww. komórkach wyników rozpoznania, przetworzenia obrazu faktów na obraz zdarzeń mających /mogących/ nastąpić. Te umiejętności to domena dowódców i specjalistów od rozpoznania jednak pozostali oficerowie powinni również ją posiadać.

1.2.3. Wymagania stawiane ocenie przeciwnika /foliogram nr. 4./

Do zasadniczych wymogów w ocenie przeciwnika należą:

- bazowanie na informacjach pewnych i wiarygodnych;
- uwzględnianie wszystkich zależności i czynników mogących mieć wpływ na przyszłe działania bojowe;
- docenianie znaczenia jednoznaczności wyników oceny przeciwnika;

5/ K.Nożko "Problemy taktyczno-operacyjne rozpatrywane przez dowódcę i sztab armii w operacji zaczepnej armii", Zeszyty Naukowe ASG WP 1978 nr 1/8/, s.41.

- zachowanie w wynikach oceny przeciwnika proporcji szczególności, jak i ogólności;
- przestrzeganie terminowości podczas dokonywania oceny przeciwnika;
- uzyskiwanie wyników spójnych;
- formułowanie wyników oceny przeciwnika w sposób syntetyczny /zwały/.

Tych siedem wymogów skupia jednocześnie wszystkie oczekiwania i nadzieje organizatorów działań bojowych czyli dowódców i sztabów ogólnowojskowych. I nie są one adresowane li tylko do szefów sztabowych komórek rozpoznawczych ale do pozostałych oficerów sztabu i szefów rodzajów wojsk.

Pierwsze cztery wymogi z uwagi na swoje uniwersalne znaczenie utożsamione zostały z zasadami uwzględnianymi zawsze.

1.2.4. Uwarunkowania oceny przeciwnika

Mówiąc o uwarunkowaniach należy mieć na uwadze te, które mają zarówno bezpośredni jak i pośredni wpływ na treść oceny przeciwnika. Mogą mieć one także wpływ pozytywny lub negatywny. Trzeba je znać, aby móc je uwzględniać tzn. unikać lub minimalizować ich skutki negatywne albo je wykorzystywać. Ogólnie uwarunkowania można podzielić na zewewnętrzne czyli oddziaływanie na przebieg i wyniki oceny przeciwnika oraz wewnętrzne czyli tkwiące w samym procesie^{6/} /foliogram nr. .4./.

Uwarunkowania zewnętrzne:

- stały niedobór wyczerpujących informacji;
- ograniczony czas;
- zależności wynikające ze specyfiki zadania bojowego;
- styl pracy i umiejętności przełożonych, współpracowników i podwładnych;
- warunki materiałowo-techniczne.

Uwarunkowania wewnętrzne:

- subiektywizm;
- ograniczoność wynikająca z zawężonego spojrzenia;
- stopień wykształcenia;
- posiadane doświadczenie;
- sprawność intelektualna;

6/ J.Zieliński "Ocena nieprzyjaciela", skrypt ASG WP, Warszawa 1989, s.17.

- wyobraźnia;
- zdolność kojarzenia faktów;
- precyzja myślenia i wnioskowania;
- zmęczenie;
- apatia;
- motywacje.

1.3. Zakres, formy i metody oceny przeciwnika

1.3.1. Zakres oceny przeciwnika (ocena szczegółowa, ocena ogólna)

Zakres w znaczeniu ogólnym oznacza obszar z którego zbierane są i zestawiane w fakty informacje. Określenie jego wielkości ma decydujący wpływ na skuteczność oraz trafność uzyskiwanych wyników. Albowiem może zapobiec wysiłkom zmierzającym do zdobywania informacji z nadto dużego obszaru oraz wykluczyć uzyskiwanie informacji z obszaru zbyt małego.

Wielkość /rozległość/ obszaru wiąże się po pierwsze z normami co do prowadzenia działań bojowych przez siły i środki oceniającego, po drugie z rodzajem działań bojowych /natarcie, obrona/. Inną miarą zakresu mogą być siły i środki przeciwnika oddziałujące na oceniającego, zawsze zależne od rodzaju działań bojowych warunków terenowych oraz jakości środków walki.

W sumie można stwierdzić, że uzyskiwanie właściwych wyników podczas oceniania przeciwnika wiąże się z prowadzeniem tego procesu w takim ~~zakresie~~^{obszarze}, aby jego rozległość odpowiadała co najmniej /co do szerokości/ rozległości pasa działań bojowych szczebla oceniającego oraz równorzędnych mu sąsiadów, głębokość powinna być w takiej samej proporcji większa od głębokości własnych zadań w natarciu /głębokości ugrupowania sił i środków strony przeciwnej dla broniących się wojsk własnych/^{7/} /foliogram nr .5./.

1.3.2. Formy oceny przeciwnika

W praktyce można wyróżnić następujące formy oceny^{8/}:

1° Indywidualna ocena dokonywana przez dowódcę, szefa sztabu, szefa komórki rozpoznawczej i innych, która kończy się konfrontacją wniosków /np. meldunek szefa komórki rozpoznawczej sztabu/.

2° Kolektywna ocena przeciwnika prowadzona przez dowódcę z udziałem specjalisty od rozpoznania /zalecana w równoległym modelu wypracowania decyzji/.

7/ J.Zieliński, tamże s.25.

8/ J.Zieliński, tamże s.27,28.

3° Ocena przeciwnika prowadzona z wykorzystaniem środków automatyzacji procesu dowodzenia.

1.3.3. Metody stosowane w ocenie przeciwnika /foliogram nr. 6.

Umiejętne stosowanie ogólnie przyjmowanych metod badawczych przyczynia się do osiągnięcia poprawnych wyników, zapewniających pełne wykorzystanie posiadanych informacji i prowadzenie oceny w wymaganym czasie.

Można wyróżnić tu metode ogólną, która narzuca sposób postępowania podczas całej oceny nieprzyjaciela, jest wzorem /szablonem/ postępowania i metody szczegółowe stanowiące narzędzia przeznaczone do bezpośredniej obróbki informacji.

Metoda ogólna polega na realizacji kolejnych etapów postępowania w czasie oceny, którymi są: wstępna ocena informacji; wnioskowanie przygotowawcze; wnioskowanie zasadnicze; zestawienie wyników wnioskowania /meldunek lub odpowiedzi na pytania/. Jest to kolejność postępowania oceniającego.

Wśród metod szczegółowych stosowanych w ocenie należy wymienić: analizę; syntezę; porównanie; analogię; wnioskowanie redukcyjne; wnioskowanie dedukcyjne^{9/}. Metody te są przywiązane do poszczególnych etapów oceny, i tak we wstępnej ocenie informacji stosowane są analiza i synteza, we wnioskowaniu przygotowawczym /"od szczegółu do ogółu"/^{10/} stosuje się przede wszystkim wnioskowanie redukcyjne i analogię, we wnioskowaniu zasadniczym /"od ogółu do szczegółu"/ stosuje się wnioskowanie dedukcyjne, analogię, porównanie. "Ogół" oznacza tu model i cel działania przeciwnika, "szcze-gół" - cechy zamiaru przyszłych działań bojowych. Charakterystykę poszczególnych metod szczegółowych znajdują oficerowie w "Metodologii wojskowych badań naukowych" i skrypcie J.Zielińskiego "Ocena nieprzyjaciela".

9/ J.Zieliński, tamże s.30,31.

10/ "szcze-gół" - różnorodne informacje stanowiące przesłankę wnioskowania;

"ogół" - model sytuacji taktycznej npla i domniemany cel jego przyszłych działań bojowych.

2. PRZEBIEG OCENY PRZECIWNIKA

Proces oceny przeciwnika jak już wcześniej zaznaczono w metodach oceny, można podzielić na ^{trzy} ~~dwie~~ etapy: wstępna ocena informacji, kończąca się wnioskami dotyczącymi znaczenia i dalszej przydatności poszczególnych informacji; wnioskowanie przygotowawcze - kończące się stworzeniem modelu istniejącego składu i położenia przeciwnika oraz określeniem celu jego przyszłych działań; wnioskowanie zasadnicze, kończące się stworzeniem prognozy ostatecznej co do charakteru przyszłych działań bojowych. Prognoza ta przyjmuje najczęściej postać graficzną na mapie i uzupełniana jest treścią meldunku oceny przeciwnika^{1/}.

2.1. Wstępna ocena informacji^{2/}

Wstępna ocena informacji polega na wykonaniu niezbędnych czynności związanych z: - oceną wartości posiadanych informacji; określeniem możliwości wykorzystania tych danych; sformułowaniem najbardziej ogólnych wniosków ukierunkowujących dalsze dociekania.

Ocena wartości posiadanych danych polega na wyodrębnieniu informacji podstawowych /zasadniczych/ uzupełniających i innych, wśród informacji podstawowych zaś informacji kompleksowych i jednostkowych /foliogram nr .7./.

Informacje podstawowe o charakterze kompleksowym mają służyć do wyciągania wniosków co do ogólnego składu i położenia przeciwnika np. wnioski z oceny strony przeciwnej zamieszczone w początkowej części zadania bojowego i zarządzenia rozpoznawczego. Oceniający będzie miał z nimi do czynienia przede wszystkim w okresach przygotowawczych działań bojowych.

Informacje podstawowe o charakterze jednostkowym będą umożliwiały głównie przez rozumowanie redukcyjne formułowanie wniosków co do składu i położenia przeciwnika oraz będą potwierdzały sformułowane już wnioski ogólne. Ten typ informacji będzie typowy dla okresu prowadzenia działań bojowych.

Informacje uzupełniające będą najczęściej informacjami jednostkowymi np. dane o położeniu środków WRE, baterii OPL, lądowisk śmigłowców itp., o obszarze działań bojowych, o obiektach spoza tego obszaru.

1/ J.Zieliński "Ocena nieprzyjaciela", skrypt ASG, Warszawa 1989, s. 48-49.

2/ J.Zieliński, tamże s.52-57.

Informacje nieprzydatne - to takie, które w momencie prowadzenia wstępnej oceny nie wnoszą nic nowego do charakterystyki strony przeciwnej. Nie należy jednak całkowicie z nich rezygnować. Będą to np. dane o obiektach przeciwnika odbierane z rozpoznania lotniczego oraz część informacji zawartych w komunikacie rozpoznawczym.

W wyniku wstępnej oceny informacji powinna zostać stworzona baza danych służąca wnioskowaniu. Umiejętność jej prowadzenia jest sztuką samą w sobie, wymaga znakomitego opanowania wiedzy teoretycznej i praktyki w prowadzeniu oceny przeciwnika, musi być wsparta wyobraźnią taktyczną i umiejętnościami przewidywania rozwoju sytuacji.

W sumie wstępna ocena informacji powinna umożliwić oceniającemu stworzenie uporządkowanych pakietów informacji i takiego korzystania z nich, aby uzyskać oczekiwane wyniki, a ponadto o przeciwniku powinna służyć wyrobieniu sobie u oceniającego wstępnego poglądu i możliwym rozwojem sytuacji.

2.2. Wnioskowanie przygotowawcze^{3/} *Foliogram nr. 7*

Wnioskowanie przygotowawcze powinno zapewnić stworzenie modelu składu i położenia przeciwnika oraz określenie celu jego przyszłych działań bojowych.

Na model sytuacji bojowej przeciwnika składają się następujące elementy:

- skład i położenie i stan wojsk, także obiekty mające znaczny wpływ na działanie bojowe wojsk;
- zespół zaistniałych czynników /warunków/, zjawisk;
- zachodzące procesy.

Dla ustalenia składu i położenia przeciwnika będzie się wyciągało wnioski i porównywało otrzymywane w różnym czasie informacje uznane za podstawowe z danymi zawartymi w treści wcześniej zgromadzonej wiedzy. Polegało to będzie na rozszyfrowaniu informacji i określeniu na tej podstawie położenia pierwszego rzutu /dane od walczących wojsk, z rozpoznania elektronicznego itp./, ustalenia położenia drugiego rzutu lub odwodu, określenia położenia zgrupowań artylerii polowej /na podstawie położenia baterii artylerii/ przeciwlotniczej, odwodów specjalnych itp.

3/ J.Zieliński, tamże s.57-68.

O części elementów ugrupowania oceniający będzie mógł powiedzieć tylko z określonym prawdopodobieństwem a o części tylko domyślając się /gdy będzie brak danych/. Część elementów składu i ugrupowania przeciwnika będzie miała wartość bezwzględną, inne będą miały wartość względną trwałą.

Określając stan wojsk przeciwnika trzeba będzie ustalić takie parametry jak: stopień ukompletowania; gotowość bojową; stan zapasów materiałowych; moralno-polityczne zmęczenie; zdeterminowanie, duch bojowy. Stosowane sposoby to szacunkowy i szczegółowych kalkulacji.

Podstawą określenia stanu będą: przyjmowane średnie straty dobowe; ilość przyjętych dezertersów; zachowanie się żołnierzy nieprzyjaciela; zeznania jeńców i porównywanie ich treści z sytuacją bojową; zewnętrzne oznaki zachowania się żołnierzy przeciwnika przedstawiane w meldunkach elementów rozpoznawczych i wojsk w styczności.

Zespół czynników /warunków/ to nic innego jak warunki terenowe i meteorologiczne. Nie chodzi tu jednak o stwierdzenie suchych faktów ale określenie utrudnień bądź udogodnień mających wpływ na sytuację i poczynania strony przeciwnej, np. wpływ drożni na możliwości manewru, wpływ niskiej /wysokiej/ temperatury na tempo działań bojowych, zmiany jakie mogą nastąpić w wyniku zastosowania BMR^{4/}, ich wpływ na prowadzenie działań bojowych, skażenia przemysłowe, powstałe pożary, zatopienia, itp.

Zachodzące procesy to składnik najbardziej dynamiczny i trudny jednocześnie do uchwycenia. Wynikają one z oceny potencjalnych możliwości przeciwnika i realizowanych przez niego wcześniej przyjętych zamiarów. Podstawą ich określenia jest skład i położenie, stan sił i środków oraz zespół zaistniałych czynników. Zachodzące procesy to takie, które określają jego stan zewnętrzny, np. prowadzi natarcie, prowadzi obronę, traci powodzenie, utracił panowanie w powietrzu, odtwarza zdolność bojową, rozbudowuje obronę, przygotowuje się do uderzeń BMR, itp.

Wnioskowanie przygotowawcze powinno dać niejako "fotografię" sytuacji bojowej przeciwnika, powinno być też podstawą do stworzenia ogólnego poglądu /koncepcji/ na charakter jego przyszłych działań bojowych /wstępna prognoza/. Koncepcja ta wprawdzie będzie

4/ Broń masowego rażenia.

miała charakter ogólny, ale powinna precyzować charakter przyszłych działań bojowych przeciwnika, a co ważniejsze cel jego przyszłych działań.

Określenie celu będzie możliwe po rozszyfrowaniu celu działań bieżących, sprecyzowaniu własnych zadań, ustaleniu stanu jego sił i środków, położenia, warunków terenowych i meteorologicznych. Typowym przykładem wstępnej prognozy może być: "w najbliższym czasie przeciwnik przejdzie do natarcia, a jego celem będzie rozcięcie ugrupowania naszych wojsk i opanowanie utraconych wcześniej obszarów".

2.3. Wnioskowanie zasadnicze^{5/} /foliogram nr. .B./

Wnioskowanie zasadnicze bazuje na stwierdzeniach co do charakteru i celu przyszłych działań przeciwnika wynikających z wnioskania przygotowawczego. Ma za zadanie określenie szczegółów realizacji celu działań tj. sprecyzowanie zamiaru przyszłych działań bojowych.

Wśród elementów składających się na zamiar będą:

- przypuszczenia co do przyszłego ugrupowania sił i środków walki /elementów ugrupowania bojowego/;
- przypuszczenia co do sposobu wykorzystania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego i realizacji zadań cząstkowych;
- przypuszczenia co do kierunku /rejonu/ skupienia głównego wysiłku;
- przypuszczenia co do elementów ugrupowania mogących mieć zasadnicze znaczenie dla zrealizowania domniemanego celu przeciwnika;
- przypuszczenia co do rodzaju i charakteru manewru siłami i środkami walki;
- przypuszczenia co do możliwego zaskoczenia naszych wojsk;
- przypuszczenia co do czasu osiągnięcia przez przeciwnika gotowości do oczekiwanych działań bojowych.

Podstawą powyższego zamiaru poza celem i prawdopodobnym charakterem działań bojowych są znane ogólnie zasady taktyki i sztuki operacyjnej przeciwnika, doświadczenia co do zmian dokonywanych w taktyce i strategii, właściwości terenu i mogące panować tam warunki meteorologiczne. Wnioskowanie zasadnicze kończy się ustaleniem ilości sił i środków przeciwnika /wyliczenia/ oraz sprecyzowaniem jego silnych i słabych stron.

5/ J.Zieliński, tamże, s.69-73.

3. TREŚĆ OCENY PRZECIWNIKA

Przyjmowana ogólnie kolejność i treść oceny przeciwnika mieści się w ustaleniach omówionych już we wnioskowaniu przygotowawczym oraz wnioskowaniu zasadniczym, jednak wymaga szerszego naświetlenia. We wnioskowaniu przygotowawczym rozpatruje się zagadnienia:

1° Ogólny skład bojowy i charakter działań przeciwnika w pasie oceniającego i przed sąsiadami wchodzący w zakres oceny ogólnej /foliogram nr. 9.../, w zagadnieniu tym należy uwzględnić:

^{skład} - położenie, ugrupowanie oddziałów /związków taktycznych/
ogólny stan sił i środków /ukompletowanie, gotowość bojową, stan zapasów materiałowych, stan fizyczny i psychiczny, rodzaj działań bojowych/;

- dotychczasowy przebieg działań bojowych /od kiedy i w jakim celu prowadzi działania, w jakim stopniu zrealizował cel, jak wykorzystał siły i środki/;

- sposób dotychczasowego stosowania broni jądrowej /środki przenoszenia, moce ładunków, rodzaje wybuchów, obiekty rażenia/ lub oznaki świadczące o możliwości jej użycia /dowóz amunicji jądrowej, sprawdzanie urządzeń filtro-wentylacyjnych i środków ochrony indywidualnej/;

- ogólny charakter dotychczasowego działania lotnictwa /skład lotnictwa, ilość i typ samolotów /śmigłowców/ stosowane środki rażenia, kierunki nalotów /prowadzenia rozpoznania/, obiekty uderzeń/.

2° Skład sił i środków, ugrupowanie, charakter działań i możliwości bojowe przeciwnika w pasie oceniającego, wchodzący w zakres oceny szczegółowej /foliogram nr. 10.../. W ocenie składu sił i środków w pasie działań bojowych oceniającego należy brać pod uwagę:

- oddziały i pododdziały ogólnowojskowe: skład, stan ugrupowania, styki, otwarte skrzydła; charakter działań bojowych /rodzaj działań, kierunek głównego uderzenia /rejon głównego wysiłku obrony/; siły i środki mogące wzmacniać lub wspierać wojska będące w styczności; odwody /rozmieszczenie, podległość, skład, stopień gotowości/; foliogram nr. 10a

- środki napadu jądrowego: ilość i rodzaj środków mogących oddziaływać na szczebel oceniający, ilość i rodzaj środków dotychczas wykrytych, stopień przygotowania przeciwnika do użycia broni

jądrowej /stopień gotowości środków przenoszenia, amunicji jądrowej, treść sygnałów osiągnięcia kolejnych stopni gotowości/;
prawdopodobny sposób wykorzystania broni jądrowej; *foliogram nr 10b*

- artyleria polowa: ilość dywizjonów /baterii/ artylerii mogących oddziaływać, ilość i rejony dotychczas wykrytych zgrupowań artylerii, prawdopodobne rejony rozmieszczenia artylerii jeszcze nie wykrytej, możliwe wzmocnienie kolejnymi dywizjonami /bateriami/ ze szczebla nadrzędnego, możliwości bojowe /głębokość rażenia, możliwość obezwładniania, najkrótszy czas otwarcia ognia itp./; *foliogram nr 10c*

- system obrony przeciwpancernej: ilość i rozmieszczenie środków przeciwpancernych dotychczas wykrytych i mogących znaleźć się w ugrupowaniu przeciwnika, rodzaj występujących środków przeciwpancernych i ogólne możliwości systemu obrony przeciwpancernej; *foliogram nr 10c*

- systemy obrony przeciwlotniczej: ilość sił i środków obrony przeciwlotniczej /działa, rakiety/ wykrytych, rozmieszczenie stanowisk ogniowych i startowych, organizacja systemu rozpoznania

- lotnictwo /podobnie jak w pkt. 1°/; *foliogram nr 10d*

- system dowodzenia i zabezpieczenia radioelektronicznego: ogólna ilość wykrytych punktów dowodzenia od batalionu wzwyż, ich rozmieszczenie, ogólna ilość i rodzaj środków zabezpieczenia radioelektronicznego /stacje radiolokacyjne, stacje zakłócające, namierniki itp./ oraz ich rozmieszczenie; *foliogram nr 10e*

WRE

- charakter terenu: ^{i pogady} drożnia, rejony, rubieże, obiekty opłacalne do wykonania uderzeń jądrowych, obszary dogodne do prowadzenia natarcia /obrony/, przegrupowania odwodów, rozmieszczenia artylerii, charakter gruntu i możliwości rozbudowy fortyfikacyjnej, przeszkody wodne i ich wpływ na prowadzenie działań bojowych, przewidywane zmiany w ukształtowaniu terenu w wyniku uderzeń jądrowych i zatopień, punkty terenowe dogodne do prowadzenia obserwacji, rejony stwarzające naturalne dobre warunki maskowania stan sanitarno-epidemiologiczny obszaru /rejonu/ zajętego przez przeciwnika /źródła wody i ich stan, zasoby żywności i jej stan sanitarny, stan zdrowotny wojsk/, wpływ politycznej i ekonomicznej charakterystyki rejonu na prowadzenie działań bojowych przez przeciwnika /partie i ugrupowania polityczne, mniejszości narodowe zbrojne podziemie, partyzanci, zasoby surowcowe, zakłady przemysłowe /w tym zbrojeniowe/, potencjał ludnościowy itp./; *foliogr. nr.*

Wnioskowanie zasadnicze o którym była już mowa zawiera w sobie trzeci zagadnienie oceny przeciwnika tj.:

3° Prawdopodobny charakter dalszych działań przeciwnika, jego treścią jest: *foliogram nr. M, Ma*

- cel, jaki może przyświecać przeciwnikowi w oczekiwanej walce /na podstawie zag. 1° i 2°/;

- ogólny zmiar działań przeciwnika ,gdzie wykonać główne uderzenie /skupić główny wysiłek/, jakie przyjąć ugrupowanie bojowe, jakimi siłami i środkami realizować zadania poszczególnych etapów walki /bitwy, operacji/, z kim współdziałać, jak wykorzystać broń jądrową, lotnictwo, artylerię, środki WRE;

- prawdopodobne zadania i sposoby wykorzystania związków taktycznych /oddziałów/;

- silne i słabe strony przeciwnika;

- obiekty stanowiące największe zagrożenie;

- ilość sił i środków mogąca oddziaływać na wojska własne.

KONCEPCJA ROZPOZNAWANIA

4. DOKUMENTOWANIE WYNIKÓW OCENY PRZECIWNIKA

Meldunek szefa komórki rozpoznawczej /foliogram nr. 12./ jest syntetycznym i uporządkowanym zestawieniem najważniejszych wniosków sformułowanych podczas oceny przeciwnika. Jego układ pokrywa się z układem oceny ale jest wzbogacony o punkt czwarty "Koncepcja rozpoznania". W zależności od czasu jakim dysponuje dowódca, szef komórki rozpoznawczej może złożyć pełny meldunek oceny przeciwnika lub tylko odpowiadać na pytania dowódcy /otrzymane w wytycznych/. Meldowanie to nie innego jak przedstawienie dowódcy najistotniejszych ustaleń dokonanych podczas oceny przeciwnika osobiście przez szefa komórki rozpoznawczej /dotyczy to tylko określonego etapu przygotowania lub prowadzenia/ działań bojowych. Ocena przeciwnika w zasadzie nie kończy się na meldunku lecz trwa dalej. Meldujący może posiłkować się zestawieniem /referatem/ pisemnym, swoją mapą lub wcześniej uzupełnioną mapą dowódcy. Meldowanie jest zarazem informowaniem osób funkcyjnych dowództwa, sztabu, szefów rodzajów wojsk, chociaż w toku działań bojowych, informacje uzyskane od elementów rozpoznawczych, ogólnowojskowych i specjalistycznych powinny być poprzez szefa komórki rozpoznawczej doprowadzone do wszystkich zainteresowanych /po ich obróbce/. Informowanie powinno się odbywać dwukierunkowo, tzn, szef komórki rozpoznawczej-zainteresowane osoby funkcyjne i osoby funkcyjne - szef komórki rozpoznawczej.

O ile meldowanie dotyczy uogólnionego pewnego zbioru danych, to informowanie dotyczy danych cząstkowych, bardzo często pojedynczych, o znaczeniu podstawowym dla zainteresowanych szefów. Przedstawiając meldunek należy liczyć się z pełną odpowiedzialnością za jego treść i pośrednio ze skutkami działania wojsk, trzeba też pamiętać o tym, że dowódca decyduje ostatecznie o prognozie przyszłych działań bojowych i nie zawsze musi zgodzić się z wnioskami szefa komórki rozpoznawczej.

ZAKOŃCZENIE

Panowie oficerowie, ocena przeciwnika mimo dość powszechnego rozumienia jej znaczenia w środowisku wojskowym nie znajduje wiele miejsca w literaturze fachowej. Istniejące metodyki, artykuły, prace dyplomowe, chociaż dość wyczerpujące w swej treści nie oddają najbardziej uniwersalnych cech i elementów tej oceny. Również wykład dzisiejszy mógł zapoznać tylko z niektórymi aspektami oceny, naszym zdaniem najważniejszymi. Jest jednak jeszcze wiele problemów nie mniej ważnych o których tylko wspomniano lub je pominięto. Z nimi będzie można zapoznać się studiując samodzielnie literaturę tematu. Wykład zapewne też nie nauczył nikogo prowadzenia oceny przeciwnika, nie to było jego celem o czym mówiono we wstępie, ale dla uważnie słuchających powinien przybliżyć zrozumienie pojęcia i istoty oceny przeciwnika, kolejność postępowania i treści podczas jej prowadzenia, umiejętnego tj. krytycznego postępowania z informacjami i budowanie na ich podstawie prognoz. Ćwiczenie grupowe i dowódczo-sztabowe prowadzone w uczelni będą sprawdzianem umiejętności oficerów w zakresie prowadzenia oceny przeciwnika i wnioskowania. Dziękuję za uwagę.

BIBLIOGRAFIA

1. Franciszek Januszewski "Metodyka oceny nieprzyjaciela".
ASG WP, W-wa 1980, nr bibl. pf 1105.
2. Marian Wiliński "Metodyka oceny przeciwnika na szczeblach taktycznych i operacyjnych". ZN ASG WP 1976 nr 1/8.
3. Marian Wiliński, Wincenty Tomaszewski "Praca informacyjna organów rozpoznawczych na szczeblach **taktycznych**", ZN ASG WP 1979 nr 1/20 /dodatek/.
4. Czesław Sochal, Leon Wierciński "Rozpoznanie wojskowe", MON Warszawa 1975. *działani taktyczny u.i*
5. Regulamin ~~walki~~ SZ RP, Szt.Gen. nr bibl. pf 21910.
6. "Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych", podręcznik ASG WP, 1985, nr bibl. 02080.
7. "Organizacja i prowadzenie rozpoznania na ~~szczeblach taktycznych~~ *operacyjnych (front armii)*", cz.I, Szt.Gen. Z.II Warszawa 19.. nr bibl. 015118.
8. Ryszard Szpyra "Usprawnienie procesu oceny nieprzyjaciela w natarciu i obronie /DZ,DPanc/ z zastosowaniem teorii decyzji informacyjnych", rozprawa doktorska ASG WP, 1990, nr bibl. *Pf. 3017*
9. Kazimierz Nożko "Problemy taktyczno-operacyjne rozpatrywane przez dowódcę, sztab armii w operacji zaczepnej armii", ZN ASG WP 1976, nr 1/8.
10. Andrzej Czop "Ocena nieprzyjaciela", praca dyplomowa ASG WP 1990r.
11. Jerzy Zieliński "Ocena nieprzyjaciela", skrypt, ASG WP, 1989, nr bibl. S/1106.

12. Biuletyn *informacyjny kated Gen. nr 2*

13. *Roman POLKO Rozpoznanie przygotowanie pola walki według poglądów NATO*

Wydrukowano w 3 egz.

Egz.nr 1-3 Bibl.Nauk.DZS

Wyk.ppłk J.Kisiel

druk. L.Ł.

Nr ks.masz.pf 29/RW

Praca dypl. AON 1996

BIBLIOTEKA

1. Franciszek Januszowski "Metodyka oceny nieprzyjaciela".
ASG WP, W-wa 1990, nr bibl. pt 1105.
 2. Marian Wiliński "Metodyka oceny przeciwnika na szczeblach taktycznych i operacyjnych". ZM ASG WP 1976 nr 1/3.
 3. Marian Wiliński, Wincenty Tomaszewski "Praca informacyjna organów rozpoznawczych na szczeblach taktycznych", ZM ASG WP 1979 nr 1/20 (dodatek).
 4. Czesław Sochał, Leon Wierciński "Rozpoznanie wrogów", MON Warszawa 1975.
 5. Regulamin walki SZ WP, szt. Gen. nr bibl. pt 21010.
 6. "Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych", podrecznik ASG WP, 1985, nr bibl. 02080.
 7. "Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych", cz. I, szt. Gen. S. II Warszawa 19.., nr bibl. 012118.
 8. Ryszard Szyszka "Uśrednienie procesu oceny nieprzyjaciela w zakresie i obronie (Dz. Dział) z zastosowaniem teorii decyzji informacyjnych", rozprawa doktorska ASG WP, 1990, nr bibl.
 9. Kazimierz Nojko "Problemy taktyczno-operacyjne rozstrzygnięcia przez dowódcę, sztab armii w operacji szesnastej armii", ZM ASG WP 1976, nr 1/8.
 10. Andrzej Czop "Ocena nieprzyjaciela", praca dyplomowa ASG WP 1990.
 11. Jerzy Zieliński "Ocena nieprzyjaciela", skrypt, ASG WP, 1990, nr bibl. 8/1106.
- Wydrukowano w 3 egz.
Dz. nr 1-3, bibl. nauk. DZP
Wk. nauk. J. Kisiel
druk. I. S.
nr. k. mas. of. 28/RW

